

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

**TÄYDENTÄVÄN JA EHKÄISEVÄN
TOIMEENTULOTUEN SOVELTAMISOHJEET
1.1.2024 ALKAEN**

1. YLEISTÄ	3
1.1. Tuen hakeminen	4
1.2. Tuen myöntäminen	4
1.3. Päätös	4
2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (ToTul § 7 c)	5
2.1. Asuminen	5
2.2. Vuokratilat	5
2.3. Huonekalut ja kodinkoneet	6
2.4. Lastentarvikkeet	7
2.5. Opiskelu	7
2.6. Lasten harrastusmenot	8
2.7. Edunvalvonta	8
2.8. Vaatteet	8
2.9. Matkakustannukset	9
2.10. Lapsen luonapito	10
2.11. Terveystoimenpiteet	10
2.12. Hautausmenot	10
2.13. Muut menot	11
3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI	11

1. YLEISTÄ

Perustoimeentulotuki on siirtynyt vuoden 2017 alusta Kelan hoidettavaksi. Hyvinvointialue päättää erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvista täydentävän toimeentulotuen menoista sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta. Tarkoituksena on, että toimeentulotuen myöntäminen perustuu sosiaalihuollossa yhdessä asiakkaiden kanssa tehtyyn palvelutarvearvioon ja asiakassuunnitelmaan. Palvelutarpeen arvio voidaan jättää tekemättä sellaisissa tilanteissa, jolloin se on ilmeisen tarpeeton. Toimeentulotuen myöntäminen on enemmän sosiaalityön väline kuin pelkkä etuus. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella työikäisten palvelualueella valmistellaan yhdenmukainen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen ohjeistus. Ohjetta tulee soveltaa rinnakkain toimeentulotukilain ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden kanssa (Opas toimeentulotukilain soveltajille STM julkaisuja 2013:4) siten, että ne eivät ole ristiriidassa. Täydentävän toimeentulotuen kohteissa on sovellettu THL:n toimeentulotuen kohdeluokituksia.

Toimeentulotuen tarkoituksesta säädetään toimeentulotukilain 1 § seuraavasti: Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo. Harkittaessa otetaan huomioon hakijan tulot ja varat. Toimeentulotukilain 2 § mukaan toimeentulotukea hakeva 17–64 –vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän ole työssä tai toimi yrittäjänä, opiskele päätoimisesti tai ole pykälässä ilmoitettujen poikkeusten nojalla esteellinen vastaanottamaan työtä.

Sosiaalinen luototus on otettu käyttöön uutena sosiaalipalveluna kaikilla hyvinvointialueilla viimeistään 1.8.2023 alkaen. Sen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Sosiaalinen luotto ei vaikuta toimeentulotuen myöntämiseen. Periaatteet toimeentulotuen myöntämiselle säilyvät tässä suhteessa entisellään.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella toteutetaan taloussosiaalityötä toimeentulotuen ja sosiaalisen luototuksen lisäksi osallistumalla talousneuvolatoimintaan yhdessä ulosottoviraston, Kelan ja talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Palvelut ja tukimuodot ovat alueellisesti kaikkien saavutettavissa ja taloussosiaalityön keinoin pyritään auttamaan talousvaikeuksissa olevia henkilöitä ja perheitä.

Toimeentulotukilain 27 e § mukaan hyvinvointialueen tehtävänä on asettaa alueellinen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta, jonka tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja toimeentulotukiasioiden käsittelyn kehittämistä sekä yhteistyön toteuttamista koskevista asioista alueellaan. Alueellisen neuvottelukunnan asettamisesta on tehty päätös ja toiminta alkaa tammikuussa 2024.

1.1. Tuen hakeminen

Toimeentulotukea haetaan sähköisellä hakemuksella, kirjallisella hakemuksella tai viranhaltijan suostumuksella suullisella hakemuksella esim. ajanvarausasioinnilla sosiaalitoimessa, neuvottelussa, puhelimitse, etäyhteydellä tai kotikäynnillä. Hakemuksien asiointikanavana eivät ole sähköposti, tekstiviestit, tai muut viestit. Hakemukseen tulee liittää tiliotteet kaikista talouden käytävissä olevista tileistä 2kk ajalta ja muut hakemuksen kannalta tarvittavat liitteet elleivät ne ole nähtävissä perustoimeentulotukipäätöksessä.

Hyvinvointialueella on otettu käyttöön työikäisten yhtenäinen asiakasohjaus. Pyritään mahdollisuuksien mukaan siihen, että toimeentulotuen lyhyet asiakasohjauksen kautta. Puhelut ohjataan alueellisiin numeroihin palveluaikoina.

Hyvinvointialueelta voi hakea suoraan toimeentulotukea pääsääntöisesti vain silloin, kun henkilöllä tai perheellä on Kelassa voimassa oleva toimeentulotukipäätös ja toimeentulotukilaskelma tai sosiaalipäivystysasiana virka-ajan ulkopuolella. Muussa tapauksessa asiakkaan tulee hakea ensin Kelan perustoimeentulotukea. Hakijan ei välttämättä tarvitse itse tunnistaa hakeeko täydentävää vai ehkäisevää toimeentulotukea, vaan asia tulee lain mukaan ratkaista hyvinvointialueella. Kela voi tarpeen mukaan siirtää asiakkaan hakemuksesta hyvinvointialueelle sen ratkaisuvaltaan kuuluvat asiat.

Asiakkaalla on oikeus päästä keskustelemaan hyvinvointialueen sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan kanssa puhelimitse tai henkilökohtaisella käynnillä viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa siitä, kun hän on sitä pyytänyt (ToTul §14 e).

1.2. Tuen myöntäminen

Toimeentulotuki myönnetään sillä hyvinvointialueella, missä asiakas oleskelee. Hyvinvointialueen ulkopuolella asuva voi kuitenkin saada kiireellistä toimeentulotukea. Hakemuksen kiireellisyyden arvioi sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja tarvittaessa yhteistyössä Kelan kanssa. Kiireelliseen hakemukseen tulee tehdä päätös samana päivänä hakemuksen saapumisesta tai viimeistään seuraavana arkipäivänä. Toimeentulotukea myönnetään hakemisajankohdan kuukaudelle. Erityisen tarpeen perusteella tukea voidaan myöntää takautuvasti tukeen oikeuttaviin maksamattomiin menoihin.

1.3. Päätös

Toimeentulotukipäätös kaikkiin hakemuksiin annetaan kirjallisena viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta tai pyydettyjen lisäselvitysten saapumisesta. Päätöksessä tulee esittää perustelut lainkohtineen ja mille ajalle se on tehty. Päätös sisältää oikaisuvaatimusohjeet.

2. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (ToTul § 7 c)

Täydentävää toimeentulotukea myönnetään erityisiin menoihin ja tilanteisiin perustuen. Kiinnitetään huomiota pitkäaikaiseen pienituloisuuteen. Tukea myönnettäessä on tehty ensin perustoimeentulotuen laskelma Kelassa, jossa tulot ja menot ilmenevät. Täydentävä toimeentulotuki on useimmiten tilapäistä. THL:n määritelmän mukaan toimeentulotukiasiakkuus on pitkäaikaista, kun henkilö on saanut perustoimeentulotukea vähintään 8-10 kk vuoden aikana. Toimeentulotukilain 7c § mukaan henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

Kelan perustoimeentulotukeen sisältyviä menoja ei myönnetä tuen hakijalle toistamiseen vaan katsotaan perustoimeentulotuen järjestelmän olevan pääasiallinen tapa tukea siihen kuuluvia menoja. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voidaan kuitenkin erityisin poikkeuksin myöntää esimerkiksi asumisen tai terveydenhuollon kustannuksiin silloin kun sosiaalihuollollinen tuen tarve sitä perustellusti edellyttää ja on selvitetty, ettei riittävää tukea ole voitu Kelasta saada tuloylijäämän tai muun syyn perusteella.

2.1. Asuminen

Muut kuin perusmenoihin kuuluvat asumisesta aiheutuvat menot. Kelan normin ylittävät asumismenot voidaan tapauskohtaisesti huomioida järjestelyajaksi. Myös kelassa toteutetaan järjestelyaikaan liittyvää harkintaa. Asiakasta ohjataan edullisempaan asumismuotoon. Esimerkiksi vuokra- tai sähkövuokaus voidaan myöntää sellaisessa tilanteissa, jolloin se on välttämätöntä, mutta asiakas ei voi saada sitä Kelasta.

Itsenäistyvien nuorten tilanteet, eri kulttuurien erityispiirteet ja vuokran kohtuullisuus otetaan huomioon lähtökohtaisesti samoin kuin Kelassa.

Muuttokustannukset sisältyvät Kelan perustoimeentulotukeen. Asiakasta ohjataan hakemaan tuki Kelasta ja tarvittaessa annetaan tilanteesta sosiaalihuollon lausunto. Hyvinvointialue voi myöntää tukea muuttoon vain hyvin erityisissä tilanteissa.

Omakotitalossa asuvan kohdalla lämmityskustannukset sisältyvät Kelan perustoimeentulotuen asumismenojen kokonaiskustannuksiin. Mikäli tuen hakijalla on normiylijäämää ja taloudellinen tilanne kuitenkin hyvin vaikea, voidaan hyvinvointialueelta myöntää tuki öljylaskuun tai polttopuihin.

- polttopuut 5-10 mottia/vuosi
- öljy enintään 1500 litraa kerran/vuosi

2.2. Vuokrarästit

Ensisijaisesti ohjataan hakijaa sopimaan vuokranantajan kanssa maksusuunnitelmasta rästien hoitamiseksi. Täydentävää toimeentulotukea voidaan perustellusta syystä myöntää asumista

vaarantavaan vuokravelkaan. Tukea ei myönnetä, mikäli vuokrarästi on syntynyt ylisuurista asumiskustannuksista. Mikäli perustoimeentulotuki on jostain syystä jäänyt hakematta, tulee se hakea ensin takautuvasti rästin kattamiseksi. Asiassa toimitetaan Kelalle riittävä selvitys. Selvitys voi olla esimerkiksi sosiaalihuollon lausunto hyvinvointialueelta kelaan. Takautuvan ajan käsittely on erikseen perusteltava. Käynnissä on kokeilu, jossa kela voi tehdä sähköisesti tietopyyntöjä ja kahdensuuntaista tiedonvaihtoa Kelan ja hyvinvointialueen välillä kehitetään joustavammaksi ja nopeammaksi.

Sähkö- ja vesimaksuihin liittyvät rästit sekä sähkön ja veden katkaisutilanteet käsitellään samalla tavalla.

Tuen hakijan oma osuus on merkityksellistä. Asiakkaan oma toiminta tukee asian edistymistä. Laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa suunnitelma uuden velan ehkäisemiseksi. Suunnitelma voi sisältää esim. edunvalvonnan hakemisen, välitystilin aloittamisen tai muuta oman tilanteen edistämistä. Asiassa huomioidaan myös mahdollisuus maksaa Kelan etuudet suoraan vuokranantajalle. Kela toteuttaa tukea asumistuen ja toimeentulotuen lainsäädännön perusteiden mukaisesti. Myös vuokranantajilla on roolia tässä prosessissa.

Toimeentulotuen hakijoiden vuokravelat saattavat olla toistuvia ja yhden kuukauden vuokravelan maksaminen täydentävällä toimeentulotuella ei välttämättä ratkaise tilannetta, jos velat ovat suuremmat. Lyhytaikaisen vuokravelan tilanteessa voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, mikäli sen avulla voidaan realistisesti turvata tuleva asuminen. Laaditaan suunnitelma tulevista menoista selviämiseksi ja edellytetään mm. asumistuen kääntäminen suoraan vuokranantajalle.

Jos asunto on kohtuuttoman kallis ja Kela ei enää järjestelyajan päätyttyä huomioi koko vuokraa eikä asiakas saa mistään uutta asuntoa, niin vuokravelkaa voi syntyä. Tällaisissa tilanteissa on mahdollista huomioida muutaman kuukauden ajan vuokramenon erotusta täydentävänä toimeentulotukena. Asiakkaan tulee aktiivisesti hakea edullisempaa asuntoa.

2.3. Huonekalut ja kodinkoneet

Kodin perustamiskustannuksiin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, kun hakijan tilanne ja olosuhteet tai terveydentila huomioidaan esim. vankilatuomion/asunnottomuuden jälkeen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseksi. Palvelutarpeen arvio tehdään tarvittaessa. Suositellaan kotikäyntiä aina kun arvioidaan kodin hankintoja.

Hakijan tulee tehdä selvitys hankinnoista, johon toimeentulotukea haetaan. Kodin perustamiskustannuksiin voidaan myöntää perheen koon mukaan harkintaa. Välttämättömiksi kodin hankinnoiksi katsotaan yleensä sänky ja patja, keittiön pöytä ja tuolit sekä kohtuullinen määrä valaisimia, astioita, kodin tekstiilejä ja siivousvälineet. Perustamiskustannus sisältää tällöin kaikki kalusteet ja tarvikkeet. Tuki voidaan antaa joko maksusitoumuksena tai rahana, jolloin asiakas esittää tositteet.

- yhden henkilön talous 500 €
- kahden henkilön talous 700 €
- kolmen tai useamman henkilön talous soveltaen

Yksittäisiin kodinhankintoihin voidaan kerta-avustuksena myöntää täydentävää toimeentulotukea silloin, kun toimeentulotuen tarpeen pitkäaikaisuus, toimintakykyä heikentävä sairaus tai muu perheen erityinen olosuhde sitä edellyttää.

- pyykinpesukoneen hankintaan enintään 300 € (sis. asentaminen ja kotiinkuljetus), ellei koneen korjaaminen (max 150 €) ole edullisempi vaihtoehto. Asiassa huomioidaan, onko pesutupa käytössä tai henkilön mahdollinen sairaus tai vamma. Asiaa voi todentaa lääkärintodistuksella, epikriisillä, kotikäynnillä tai tuen hakijan tilanteesta voi muulla tavoin jo olla riittävää tietoa. Uutena hankitun pesukoneen tulee toimeentulotuen myöntämisen kannalta kestää vähintään 5 vuotta.
- lapsen tai aikuisen sänky patjoineen 200 €
- ruokapöytä ja tuolit 170 €
- tekstiilit, astiat, valaisimet, siivousvälineet yhteensä 130 €

Jälkihuollossa olevien nuorten siirtyessä itsenäiseen asumiseen käytetään ensisijaisesti lastensuojelulain mukaisia itsenäistymisvaroja.

Kodinperustamiskuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea yleensä kerran. Erotilanteissa ensisijaista on omaisuuden ositus.

2.4. Lastentarvikkeet

Lastentarvikkeet voidaan myöntää lapsiperheisiin:

- vaunut enintään 100-250 €
- vauvansänky patjoineen enintään 145 €
- turvakaukalo tai turvaistuin enintään 80 €

Tuki myönnetään noin 1kk ennen laskettua aikaa. Mikäli vanhemmat eivät asu yhdessä ja kyseessä on yhteishuolto ja esim. vuoroasuminen, arvioidaan tuen tarvetta lapsen edun näkökulmasta erikseen molempien vanhempien kohdalla.

2.5. Opiskelu

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää opiskelijalle opiskelusta aiheutuviin hankintoihin ja muihin pakollisiin menoihin. Tukea harkittaessa otetaan huomioon aikaisempi koulutus ja tilanne työmarkkinoilla. Kouluttautumista tuetaan, mikäli on tarvetta hankkia uusi ammatti tai työllistymistä parantava lisäosaaminen. Otetaan huomioon TE- palveluissa tehty suunnitelma, aktivointisuunnitelma tai muu sosiaalihuollossa laadittu suunnitelma.

Kela myöntää oppimateriaalilisää 52.24€/kk Oppimateriaalilisään vaikuttavat vanhempien tulot ja se huomioidaan täydentävää tukea myönnettäessä. Oppimateriaalilisän hakeminen opiskelumenoihin on ensisijaista. Opiskelun matkakustannukset ovat kohdassa 2.9.

- välttämättömän tietokoneen hankinta enintään 300 €
- muita opiskelutarvikehankintoja voivat olla laskin max 100 € tai aloituspaketit max 300 €
- pakolliset luvat tai vaatemenot

- pääsykoemaksut

Opiskelijan ensisijainen tulo koostuu opintoetuksista, joihin kuuluu myös opintolaina. Opiskelijan tulee varautua käyttämään opintolainaa siten, että se kattaa opiskelukuukausien menoja.

Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea ei myönnetä pelkästään sen perusteella, että nostettu opintolaina on käytetty muuhun menoon tai hyvin lyhyessä ajassa.

2.6. Lasten harrastusmenot

Lasten vähäiset harrastusmenot sisältyvät lähtökohtaisesti perusosalla katettaviin menoihin. Täydentävää tukea voidaan myöntää lähivanhemmalle lapsen harrastustoimintaan ja esimerkiksi koulussa tarvittaviin perusliikuntavälineisiin.

Tukea voidaan myöntää myös muihin erityisiin harrastuksiin. Pääsääntöisesti tuetaan kouluikäisille ohjattua harrastustoimintaa yksi säännöllinen harrastus/lapsi/v. Harrastustoimintaa voidaan tukea myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena, mikäli hyvinvointialue niin päättää.

- harrastustoimintaan ja perusliikuntavälineisiin enintään 150 €/lapsi/v. sisältää myös lasten polkupyörät ja kypärät.
- erityisen harrastuksen menoja voidaan tukea enintään 400 €/lapsi/v. (200 € kevät/200 € syksy). Mikäli maksut ovat tätä suuremmat, on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä saamaan harrastustoimintaan muutakin rahoitusta tai tukea.

2.7. Edunvalvonta

Edunvalvontapalkkio ja tilintarkastusmaksu otetaan laskelmassa täydentävän tuen menona huomioon. Lisäksi huomioidaan maistraatin edunvalvonnan käsittelymaksut. Menot huomioidaan laskun mukaan eräänymiskuukauden menoina riippumatta siitä, onko meno huomioitu asiakasmaksua määriteltäessä. Mikäli perustoimeentulotuen laskelmassa on normiylijäämää, tämä huomioidaan tulona täydentävän toimeentulotuen laskelmaan.

2.8. Vaatteet

Vaateuskulut sisältyvät perusosaan, eikä tavanomaisiin vaatekustannuksiin myönnetä yleensä toimeentulotukea.

Romaninaisen vaatetukseen voidaan perusosaan sisältyvien vaatemenojen lisäksi myöntää hankintakuluina romanihameeseen enintään kahden vuoden välein 450 €, kun tuen hakija on asunut hyvinvointialueella vähintään kahden vuoden ajan huomioiden, onko tuki myönnetty edellisellä hyvinvointialueella. Tuki edellyttää pitkäaikaista toimeentulotukiasiakkuutta ja hankinnan maksimikulu 450 € huomioidaan laskelmassa hakemiskuukauden menona kun 2 vuotta on täyttynyt. Normiylijäämätilanteessa on mahdollista myöntää osa-avustus. Tuki voidaan myöntää romanasusteita säännöllisesti päivittäin käytävälle ensisijaisesti rahana tai vaihtoehtoisesti

maksusitoumuksena. Maksusitoumusta voidaan käyttää valmistajalle, jolta löytyy voimassa oleva Y-tunnus. Pääsääntöisesti tuki myönnetään 18-vuotta täyttäneelle.

Välttämättömät työvaatteet ja -kengät myönnetään silloin kun tuen hakijan on ne itse hankittava. Otetaan huomioon, mikäli esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan toimipaikka tarjoaa suojavaatteet.

- turvakenkiin 50 €
- työvaatteet; takki ja housut max 150 €

Lähiomaisen hautajaisiin osallistumiseen voidaan perustoimeentulotuen saajalle myöntää täydentävää tukea. Lähiomaiseksi katsotaan puoliso, lapset, lastenlapset, sisarukset, vanhemmat ja isovanhemmat. Vaatemenot huomioidaan:

- alle 12-vuotiaat 30 €/hlö
- yli 12-vuotiaat ja aikuiset 50 €/hlö

2.9. Matkakustannukset

Matkakustannukset sukulaisten luo, vapaa-ajan matkakulut, asiointimatkat ja matkat kotipaikkakunnalle ym. ovat perusosaan sisältyviä. Perusosa kattaa myös esim. paikallisliikenteen kuukausilipun. Työnhakuun liittyviin matkoihin tuen voi saada TE-toimistosta. Terveystuon matkakustannusten omavastuuosuudet ovat Kelan perustoimeentulotukeen kuuluvia.

Eriyisen syyn perusteella matkoja voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa. Tällaisia syitä voivat olla matkat kuntouttavaan työtoimintaan tai sosiaaliseen kuntoutukseen sekä osallistuminen esim. hautajaisiin tai opiskelun pääsykokeen matkakulut. Matkakuluja sosiaalipalvelujen toteuttamiseksi on tarpeen erikseen arvioida alueilla, joissa julkisen liikenteen palvelut ovat vähäisiä. Asiakassuunnitelma on keskeistä. Siihen kirjattaviin tavoitteisiin ja toimintaan on pystyttävä myös liikkumaan.

Toisella paikkakunnalla opiskelevien bussilippu/kk koulumatkatuen omavastuuosuudet huomioidaan menoina. Kaikki opiskelun matkat kuten mm. ammattikorkeakoulut eivät ole koulumatkatuen piirissä.

Vangin perhetapaamisen matkakustannukset voivat olla hyväksyttäviä perheen matkakustannuksia.

Matkakulut huomioidaan edullisimman matkustustavan mukaan. Mikäli oman auton käyttö on perusteltua, myönnetään polttoainekulujen mukaan 15 snt/km.

Omaehtoisen opiskelun matkakustannuksia tuetaan, mikäli opiskelu edistää työllistymistä tai osallisuutta ja matkakulut ovat perusosaan kuuluvia kustannuksia suuremmat. Edellytetään suunnitelmaa, ja huomioidaan myös mahdollinen maksettava kulukorvaus 9e/ pvä. Huomioidaan ensimmäiselle kuukaudelle matkakustannus kokonaan ja jatkossa hakija saa työttömyysturvaetuuden lisäksi kulukorvauksen, joka kattaa matkoja. Työn aloittamisen tilanteessa toimitaan samoin ensimmäisen kuukauden osalta.

Kokemusasiantuntijakoulutukseen osallistuvien perusosalla katettavia suuremmat koulutusmatkat huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menoina.

Lähiomaisen hautajaisiin osallistumiseen voidaan myöntää matkakustannukset matkalipun tai polttoainekulujen mukaisesti Suomen rajojen sisäpuolella.

2.10. Lapsen luonapito

Kela myöntää vanhemmalle lapsen tapaamisesta aiheutuvat kustannukset, kun asiassa on tehty sosiaaliviranomaisen vahvistaman sopimus tai oikeuden päätös. Lapsen luonapidosta aiheutuvat lähivanhemman maksamat matkakustannukset huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menoina sellaisissa tapauksissa, jolloin hakija saa Kelan perustoimeentulotukea ja tuen myöntäminen on lapsen edun mukaista.

2.11. Terveystuettomenot

Myönnetään sellaiset terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen (esim. toimintakyvyn edistäminen, päihdekuntoutus) liittyvät erityismenot, jotka katsotaan asiakkaalle välttämättömiksi ja ne eivät sisälly Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen. Terveystuettomenoissa käytetään ensisijaisesti julkista terveydenhuoltoa. Toimeentulotuen myöntämisen lähtökohtana on, että asiakas saa julkisen terveydenhuollon puolelta hoidon tai tarvittaessa ostopalvelu-osoituksen. Täydentävää toimeentulotukea ei ole tarkoituksenmukaista myöntää suoraan yksityislääkäripalveluihin.

Vähäistä suurempina terveydenhuoltomenoina lääkkeet kuuluvat Kelan perustoimeentulotukeen. Vähäisiksi terveydenhuoltomenoiksi katsotaan esim. käsikauppalääkkeet, jotka sisältyvät toimeentulotuen perusosaan. Lääkkeitä voidaan myöntää kertaluontoisesti yllättävässä tilanteessa hyvinvointialueen myöntämänä, esimerkiksi kun asiakas kotiutetaan sairaalasta eikä Kelalta ei voi saada toimeentulotukea lääkkeisiin eikä asiakkaalla itsellään ole varoja. Lääkkeet myönnetään tällöin ehkäisevänä toimeentulotukena. Kelan tulee ratkaista perustoimeentulotuki myös kiireellisessä tilanteessa. Lääkkeitä myönnettäessä maksusitoumus rajataan kiireellisiin ja välttämättömiin lääkkeisiin (esim. sydän-, astma- tai diabeteslääkkeet).

On tilanteita, jolloin lääkäri suosittelee valmisteita, jota eivät ole lääkkeitä: mm lisäravinteet, nutridrinkit, vatsan pehmitteet tai suolahapot. Kelan lääkäri arvioi tarvittaessa lääkkeiden ja valmisteiden välttämättömyyttä sairauden tai terveysongelman hoidossa. Hyvinvointialueella ei tehdä asiassa erillistä arviointia.

Kun psykoterapiaa myönnetään kuntoutuksena, niin Kela korvaa terapian kustannuksia ja terapiamaksujen omavastuuosuus huomioidaan perustoimeentulotuessa. Haastattelu- tai tutustumiskäyntejä ei perustoimeentulotukeen huomioida. Asiakkaan erityisen tilanteen perusteella voidaan myöntää osittainen tuki täydentävänä toimeentulotukena esimerkiksi tutustumiskäynneille.

2.12. Hautausmenot

Täydentävää toimeentulotukea hautauskustannuksiin voi hakea suoraan hyvinvointialueelta. Täydentävää toimeentulotukea myönnetään välttämättömiin ja kohtuullisiin hautauksesta aiheutuviin kuluihin kuolinpesälle, jonka varat eivät riitä menoihin. Vainajan tulot ja varat otetaan

huomioon täysimääräisesti ja niistä on ensisijaisesti maksettava hautauskulut. Rahavarat ilmenevät saldotodistuksesta. Mikäli vainajalla on perittävää varallisuutta, voidaan siitä tehdä takaisinperintä (ToTul. § 20). Hakemuksen liitteinä tulee olla perukirja aina kun mahdollista ja hautauksesta aiheutuneet laskut. Ellei perukirjaa pystytä lisääjän pyytämisen takia toimittamaan hakemuksen liitteeksi, tulee liitteinä olla saldotodistukset ja viimeisin verotustodistus kaikkine sivuineen.

Hautauksesta aiheutuviksi välttämättömiksi kuluiksi katsotaan arkku, arkkuun huolto, vaatetus, välttämätön kuljetus ja seurakunnan lasku hautaamisesta ja hautapaikasta tai tuhkauksesta. Seurakuntien palvelut ja hinnat vaihtelevat tarpeiden mukaan ja myös alueellisesti.

- hautaustoimiston lasku enintään 1300 €, joka sisältää arkun, kuljetuksen, vaatetuksen ja kukat arkun päälle. Arkun osuus tästä enintään 750 €
- seurakuntayhtymän kustannukset välttämättömistä hautauskuluista laskun mukaan

Mikäli välttämättömät kuljetuskustannukset ovat tavanomaisia suuremmat, ne voidaan ottaa huomioon erillisen selvityksen perusteella. Hautauksesta aiheutuviksi välttämättömiksi kuluiksi ei katsota lehti-ilmoituksia, muistotilaisuutta, hautakiveä eikä laattaa tai nimen kaiverrusta. Myöskään perunkirjoituksesta aiheutuviin kustannuksiin ei myönnetä toimeentulotukea vaan ne katetaan kuolinpesän varoilla.

Hautajaisiin osallistumisen matkakustannukset ja vaatemenot ovat kohdissa 2.8. ja 2.9. Lisäksi lähiomaisen hautajaisiin osallistuvalla perustoimeentulotuen saajalle voidaan myöntää kukkiin 40 €

2.13. Muut menot

Muut erityisistä tarpeista aiheutuvat menot perustuvat asiakkaalle tehtyyn palvelutarpeen arviointiin tai asiakassuunnitelmaan. Muu meno voi olla esim. erityisryhmien uimahallimaksun vuosittainen omavastuuosuus tai osallistumismaksu suunniteltuun toimintaan. Kotona asumista tukeviin tukipalveluihin, joita ovat esim. siivouspalvelu (ml. raivaussiivous), pyykkipalvelu, vaatehuolto ja kauppapalvelut, voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea asiakkaan palvelutarve ja tulot huomioiden.

Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen maksut määritellään asiakkaan maksukyvyn ja palvelutarpeen mukaan siten, että toimeentulotuen tarvetta ei lähtökohtaisesti synny. Määritellyn asiakasmaksun alentaminen on ensisijaista suhteessa toimeentulotukeen. Tilapäisesti voidaan myöntää toimeentulotukea, jos sen katsotaan olevan tarkoituksenmukaisempaa kuin uuden asiakasmaksupäätöksen tekeminen. Mahdollinen toimeentulotuki perusosaan sisältyviä ateriamenoja suurempiin ateriamaksuihin käsitellään täydentävän toimeentulotuen asiana. Kun sosiaalihuollossa on arvioitu asiakkaan tarvitsevan tietyn asumispalvelun, niin voidaan tilapäisesti hyväksyä suuremmat ateriamenot 1-3kk ajalle ja ohjata tuen hakijaa asiakasmaksun alentamisen prosessiin.

3. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevästä toimeentulotuesta säädetään toimeentulotukilaissa (ToTul. §13). Hyvinvointialue myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea. Tukea voidaan myöntää

muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, häätöjen estämiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on tukea taloudellisissa vaikeuksissa olevia ihmisiä ja torjua heidän syrjäytymistään. Ehkäisevän tuen avulla edistetään henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistään pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen käynnistää sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin asian vaatimassa laajuudessa.

Ehkäisevä toimeentulotuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu perus- tai täydentävään toimeentulotukeen. Ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään henkilön tai perheen poikkeuksellisessa elämäntilanteessa. Ehkäisevää toimeentulotukea ei yleensä peritä takaisin, mutta joissakin erillisissä tapauksissa tuki voidaan myös osittain tai kokonaan periä takaisin silloin, kun tuen hakijalla on esim. tulevaa maksukykyä (ToTul §20 tai §23). Mikäli osa tai koko tuki peritään takaisin, on päätökseen kirjattava myös takaisinperinnän maksusuunnitelma.

Ehkäisevä toimeentulotuki ei perustu laskelmaan, kuten perustoimeentulotuki ja täydentävä toimeentulotuki. Ehkäisevän tuen avulla hyvinvointialueella on mahdollisuus myöntää joustavammin tukea erilaisissa elämäntilanteissa ja edistää asiakkaan työllistymistä, toimintakykyä, opiskelua tai muuta osallisuutta.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen työikäisten palvelualueella kehitetään taloudellista toimintakykyä parantavaa sosiaalihuoltoa aktiivisesti. Uusien sosiaalipalvelujen ja toimintojen kokonaisuutta sovitetaan yhteen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen ohjeiston kanssa. Lisäksi Kela yhteistyötä kehitetään alueellisesti, tulevilla toimitilaratkaisuilla ja neuvottelukunnan toimesta.